

ของฝากจากพระเทพญาณโมลี

วัดตานีนรสโมสร จังหวัดปัตตานี

เรื่อง

เงินตราหรือ เหรียญกษาปณ์

ราษฎรหลังสู้ฟ้า   หากิน
กันหัดคราผู้กิน   คำเข้า
เทงื่อ โทลแสวงสิน   เสียบ่าย รัฐบาล
ทูลเหอดพระร่มเกล้า   สืบสร้างพัฒนา

สมัยศึกค้ำบรรพ์ นายคำทำมา ก็เอาข้าวไปแลกเปลี่ยนจากนายแดง ไม่ได้มีการซื้อขายกันด้วยเงินอย่างที่ได้กระทำกันอยู่ในเวลานี้ การกระทำอย่างนั้นคงจะได้ปฏิบัติกัน มาหลายพันปี และคงจะใช้วิธีต่อรองกันว่า นายคำต้องการปลา ๕ ตัว ควรจะให้ข้าวนายแดงกี่หนาน สมมติว่าปลา ๕ ตัว แลกข้าวได้ ๑๐ หนาน นั่นคือราคาปลา ๕ ตัว เท่ากับข้าว ๑๐ หนาน หรือข้าว ๒ หนานเท่ากับปลา ๑ ตัว

แต่ที่นี้พอต่อ ๆ มากนมากขึ้น มีอาชีพต่าง ๆ กัน นายคำผลิตข้าว นายแดงจับปลา นายขาวปลูกผลไม้ นายเขียวเลี้ยงโค ตอนนี่เกิดสับสนกัน นายคำมีข้าวอยู่แล้วไม่ยอมขายได้ปลา อยากได้น้ำเนื้อโค นายเขียวเลี้ยงโค แต่ออกได้ข้าว ออกได้ปลา จะเอาเนื้อโคไปแลกเปลี่ยน นายแดงมีปลาไม่ต้องการเนื้อโค อยากได้ผลไม้ ฯลฯ จึงทำให้การแลกเปลี่ยนกันไม่สะดวก

ในที่สุดมีการสมมติ สิ่ง ๆ หนึ่งขึ้นเป็นตัวกำหนด “ราคา” แทนการแลกเปลี่ยน เอาใ้ห้างเข้า

เราเรียกว่า “เงินตรา” เงินตราเป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมา เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนไม่มี แต่สามารถผลิตจากบุคคลอื่นและจากถิ่นอื่น คือจำพวกอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ การเจ็บป่วย สื่อกลางของการแลกเปลี่ยน ส่วนมากก็จะเป็นทองคำหรือเงิน ซึ่งแต่ละดินแดนจะประดิษฐ์รูปร่างขึ้นมาเป็นของตนโดยเฉพาะ

หลักฐานการประดิษฐ์เงินตราของไทยเรานั้น กำเนิดขึ้นจำเดิมแต่พุทธศตวรรษที่ ๖-๑๑ ในแบบวัฒนธรรมที่เรียกว่าฟูนัน สันนิษฐานว่า “อาจจะมียุคศูนย์กลางอยู่ที่ อุ้ทอง สุพรรณบุรี มีรูปลักษณะเป็นวงกลมแบน ด้านหนึ่งเป็นรูปพระอาทิตย์ครึ่งดวงแผ่รัศมีโดยรอบ อีกอย่างหนึ่งเป็นสัญลักษณ์ชนออกพระนารายณ์เรียกว่า “ศรีวัดสะ”

ต่อมาพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖ วัฒนธรรมในรูปแบบของทวาราวดี มีอิทธิพลครอบครองภาคกลางของประเทศไทย เช่นนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี สุพรรณบุรี ฯลฯ และแผ่ขยายไปทางด้านตะวันออก เช่น ปรามบุรี ปรามจินบุรี เหรียญกษาปณ์ ก็คงเป็นแบบของฟูนันเอาไว้ แต่สัญลักษณ์ที่ประทับบนเหรียญมี

หลายแบบด้วยกัน เช่นตราสังข์ พะ หรือรูปหม้อน้ำมีน้ำเต็มค้ำหนึ่ง อีกด้านหนึ่งเป็นศิลาจารึกอักษร

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๘ วัฒนธรรมศรีวิชัย กำเนิดขึ้นมา จากคนชาวใต้ของเรา เหรียญกษาปณ์ เป็นรูปขนาดเล็ก ชาวบ้านเรียกว่า “เงินนโม” เงินตราดอกจันทน์ ทั้ง ๒ สิ่งทำกับเงินและทอง

สมัยประวัติศาสตร์สยามราว พ.ศ.๑๗๘๐ อาณาจักรสุโขทัย เริ่มใช้เงินตราทำด้วยเงิน มีลักษณะเป็นรูป “งอ” เรียกว่าเงินพดด้วง ใช้กันมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น จะผิดกันก็แต่รายละเอียดบางอย่าง เช่น

ในรัชกาลที่ ๑ ใช้ตราบัว
อุณาโลม

ในรัชกาลที่ ๒ ใช้ตราครุฑ
ในรัชกาลที่ ๓ ใช้ตรา

ปราสาท

ในรัชกาลที่ ๔ ซึ่งผลิตเป็น
เหรียญกษาปณ์

แบบเลียนแบบมาตรฐานสากล อันเนื่องมาจากการค้าระหว่างประเทศ ขยายกว้างมากขึ้น ซึ่งเริ่มต้นมีโรงกษาปณ์เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๓ เหรียญกษาปณ์ไทยจึงผลิตออกมาใช้ในตลาดแต่ครั้งนั้นนับว่า

เป็นบรมราชาบายของรัชกาลที่ ๔ ที่ทรงยกประเทศไทยให้เทียบท่าเทียบไหล่อารยะประเทศทั้งหลาย เพราะประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ยุโรป อเมริกา จีน ญี่ปุ่น ตะวันออกกลาง อินโดนีเซีย ต่างก็มีเหรียญกษาปณ์ ใช้ในการค้าขาย และโรงกษาปณ์ผลิตเงินตราของไทย ตั้งอยู่ที่ฝั่งขวาปากคลองตลาด ตรงกันข้ามโรงละครแห่งชาติในบัดนี้

และอาจจะกล่าวได้ว่า ในวงการผลิตเหรียญกษาปณ์ของไทยแล้ว ยุคที่เรียกว่ารุ่งโรจน์แล้วนั้น เริ่มยุคสมัยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ และถึงขนาดเรียกว่า “ยุคทองฟู” คือว่ามีทองคำหลังไหลเข้ามาจากต่างประเทศ ทองคำใบและทองคำแท่งของจีนบ้าง ทองคำเมืองกาสพอเนียบ้าง ทองเหรียญต่าง ๆ ในยุโรปบ้าง ในอเมริกาเหนือและใต้บ้าง พวกพ่อค้ากำปั่นมีเข้ามาซื้อขายสินค้าในพระราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดให้สร้างทองแปทศ พิศ และพิศดิงส์ขึ้น ตามประกาศพิศดองแปทศ พิศ พิศดิงส์ ลงวันพฤหัสบดี เดือน ๑๑ แรม ๒ ค่ำ ปีกุน เบญจศก พุทธศักราช ๒๔๐๖ โดยความว่า

“ในพระราชอาณาจักรนี้ แต่ก่อนทองคำมีน้อย เป็นแต่ใช้ทำรูปพรรณต่าง ๆ เป็นเครื่องยศเครื่องประดับ ก็บัดนี้ทองคำใบและทองแท่งของจีนบ้าง ทองคำเมืองกาสพอเนียบ้าง ทองเหรียญเมืองยุโรปบ้าง ทองเหรียญเมืองอเมริกาบ้าง มีเข้ามามากในพระราชอาณาจักร จนเกินการใช้สอยทำเครื่องยศ ทำเครื่องประดับ และทำรูปพรรณ ผู้มีทรัพย์เก็บทองไว้มาก

ร้องขอขายเลขสองแทนภาษีอากรก็มี ด้วยเหตุนี้จึงทรงพระราชดำริว่า ตามอย่างเมืองอื่นที่เป็นเมืองแผ่นดินใหญ่นั้น ๆ หลายเมืองเมื่อทองคำมีมากขึ้น ผู้ครองแผ่นดินเมืองนั้น ๆ ก็คิดทำเป็นทองเหรียญมีตราหลวงเป็นสำคัญ ให้ราษฎรใช้ในกำหนดราคานั้น ๆ ไม่ต้องเสียน้ำหนักและเนื้อทองคำกัน ผู้ได้ทองคำทองเหรียญไป เมื่อต้องการเงินก็มาขอขึ้นต่อคลังหลวงหรือเศรษฐีเจ้าทรัพย์ ก็ได้ตามกำหนดพิศดิงส์ไว้ จนเมืองนั้น ๆ ใช้ทองคำทองเหรียญแก่กันและกัน อยู่เป็นปรกติ เหมือนใช้เงินตราและอียิปต์ทั้งปวง ก็ในกรุงเทพฯ นี้ทองคำใช้กับเงินตราเช่นนั้นยังหาไม่มี จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้เจ้าพนักงานโรงจักรซึ่งเป็นที่ทำเงินเหรียญแลเบี้ย อัฐเบี้ยโสฬศนั้น คิดทำทองเหรียญทองแปด้วยทองคำเนื้อแปดเศษสอง คือทองใบยี่ห้ออันเสง เป็น ๓ ขนาดขนาดใหญ่ตราคาแปละ ๘ บาท ขนาดกลางตราคาแปละ ๔ บาท ขนาดน้อยตราคาแปละ ๑๐ สลึง ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง นั้นเทียบตามอย่างทองเหรียญอังกฤษ คือเหรียญใหญ่ของอังกฤษ ที่เรียกว่าทองปอนด์ ฎาอีกชื่อหนึ่งว่าสะเตอร์ลิงก์ ฎาอีกชื่อหนึ่งเรียกชื่อว่าสอเวอร์เรนต์

จะว่าตาม การซึ่งคิดมาตราเงิน ในเมืองอังกฤษนั้น อังกฤษคิดว่าปอนด์หนึ่งนั้น เป็น ๒๐ ชิลลิง ชิลลิงหนึ่งเป็น ๑๒ เพนนี แต่ในการสั่งสั่งของซื้อขายอยู่ เมื่อได้บิลคือหนังสือกำหนดราคาของ มาแต่เมืองอังกฤษ ก็ยอมคิดนับเป็น

จำนวนปอนด์ มา ๘ ปอนด์ ๑๐ ปอนด์ ๑๐ ปอนด์ ๑๐๐ ปอนด์ แลอื่น ๆ ครั้นมาถึงกรุงเทพฯ นี้ ถ้าผู้ซื้อมีทองปอนด์ เอาทองปอนด์ใช้ให้ก็ได้ ถ้าไม่มีทองปอนด์ นายห้างผู้รับสั่งของคิดเอาเงินแต่ผู้ส่งปอนด์ละ ๘ บาทเสมอไป คงคิดราคากัน ๑๐ ปอนด์ ทองฮาฟปอนด์นั้น ไม่เป็นทองบริสุทธิ์ เป็นทองขวางลิม ประสมทองแดงส่วน ๑ ใน ๑๒ ส่วน ปอนด์หนึ่งหนัก ๒ สลึง เมื่อคิดราคาปอนด์ละ ๘ บาท ก็เป็น ๑๒ หนักเหมือนกัน ทองปอนด์ทองฮาฟปอนด์นั้น ได้อาที่หุงคัดเอาทองแดงออกเสีย ก็คงเนื้อทองคำเนื้อแปด ปอนด์ ๑ แต่สลึง ๑ กับเฟื้อง ๑ กับ ๒ โฟ คิดราคาปอนด์ละ ๘ บาท ก็เป็น ๑๒ หนักเกินสักหน่อย ทองฮาฟปอนด์ที่หุงแล้ว ก็คงแต่เฟื้อง ๑ กับ ๓ โฟ คิดฮาฟปอนด์ละ ๔ บาท ก็เป็น ๑๘ หนักเกินหน่อยหนึ่งเหมือนกัน จึงทรงพระราชดำริว่า ซึ่งทองคำทองเหรียญเมืองอื่น เจือทองแดงให้ขวางลิมนั้น เพื่อจะให้มันเนื้อกระด้างใช้ทนได้นาน คราไมโครเลื่อนไป ไม่ต้องชุบทำใหม่บ่อย ๆ ให้เสียสุขภาพ

อนึ่งจะให้ล่อใจคนที่ไม่รู้ดูทองว่า คงลิมขวางลิม ยินดีว่าคิดราคาแต่หนัก ในกรุงเทพฯ นี้จะทำเช่นนั้นให้เหมือนกันก็ได้ แต่ครั้นจะทำอย่างนั้นทองในบ้านในเมือง ก็จะเป็นทองขวางเสียมาก ราษฎรไม่นับถือก็จะรังเกียจไป จึงโปรดฯ ให้คงทำด้วยเนื้อทองล้วน คิดราคา ๑๘ หนัก ตามเนื้อทองบริสุทธิ์ ก็เมื่อคิดแปละ ๑๘ หนัก ทั้ง ๓ อย่าง ขนาดใหญ่ทองน้ำหนักสลึงเฟื้อง

กับ ๓ ไพ เท่านี้ราคา ๘ บาท ขนาด
กลางน้ำหนักทองเฟื้องกับ ๓ ไพกึ่ง
เท่านี้ราคา ๔ บาท ขนาดน้อยน้ำหนัก
ทองเฟื้องกับ ๓ ไพ เท่านี้ราคา ๑๐
สลึง ขนาดใหญ่ขนาดกลางนั้น ใช้
ในที่ทองปอนด์และซาฟปอนด์ของ
อังกฤษดังกล่าวแล้ว แต่ขนาดน้อย
ราคา ๑๐ สลึงนั้น ใช้แทนดั่ง
อย่างจีน ที่จีนเขาเรียกว่า เตล็กี้ดี
ว่านิยะกี้ดี

ทองเปที่ทำขึ้นในจำพวก ๓
อย่างนี้ ล้วนเป็นทองคำเนื้อบริสุทธิ์
ไม่ได้ผสมเงินผสมทองแดงเลย
ก็ในกาลทุกวันนี้ เพราะทองคำ
มีเข้ามาากล้นเหลือไป ผู้มีทองคำ
มากอยากขายเอาเงินใช้ ก็บอกขาย
ราคาต่ำ จนทองมีราคาถูกลง เนื้อแปด
เศษสอง ก็หย่อนกว่า ๑๖ บาท ก็
การที่ทองคำมีราคาต่ำไปนี้ เพราะ
ทองมีมากเข้ามา ประมาณเนื้อทอง
ที่เรียกกันอยู่ว่า เนื้อ ๔ เนื้อ ๕
เนื้อ ๖ เนื้อ ๗ เนื้อ ๘ ฤอีกคำหนึ่ง
ว่า นพคุณแก่น้ำ ฤอีกคำหนึ่ง
พูดละเอียดบอกเศษชานเนื้อหก เนื้อ
เจ็ด สองขา สามขา ฤกลางอย่าง
ที่เศษ อย่างคำว่า เนื้อแปดเศษสอง
ก็คำเหล่านี้ จะมีต้นเดิมรากของ
คำมาแต่ไหน ท่านทั้งหลายเข้าใจ
หรือไม่ ซึ่งวางประมาณเป็นจำนวน
นับมีแต่สี่ขึ้นไปหาเก้า แลนับต่ำได้
สี่ลงมาก็ไม่มี คือไม่มีว่าเนื้อหนึ่ง
เนื้อสอง เนื้อสาม แต่บางทีก็มีอยู่
บ้าง เป็นคำโบราณ เป็นคำลาวแต่
ก่อน ได้ยินอยู่ว่าเนื้อหนึ่ง เนื้อสอง
แต่เดี๋ยวนี้ก็ไม่มีการพูดแล้ว แล
จำนวนนับเนื้อทองคำเกินกว่าเก้า
ขึ้นไป ก็ใครจะว่าเนื้อสิบ เนื้อสิบ
เอ็ด เนื้อสิบสอง เนื้อยี่สิบ สามสิบ
เนื้อร้อย เนื้อพัน ไม่มีที่เดียว ก็ซึ่ง

เหตุให้เรียกอย่างนั้นอย่างไร ท่าน
ทั้งปวงเข้าใจหรือไม่ จะว่าให้ท่าน
ทั้งปวงฟังตามที่ได้รู้มา
ประมาณเนื้อทองคำตั้งแต่ ๔
ขึ้นไป จนเนื้อทองนพคุณ ๘ น้ำนั้น
เป็นธรรมเนียมเมืองลาวเชียงแสน
ซึ่งเป็นต้นเดิมของไทยชาวเหนือ
สืบมาครั้งนั้นที่เมืองเชียงแสน บ่อ
แร่ทองมีมาก เงินมีน้อย เพราะเป็น
บ้านดอนเมืองจีนอยู่ไกลทะเล
กำนันและสำเภาเข้าไม่ถึง มีเงินใช้
แต่เงินที่คัดออกจากทองคำ
ด้วยการหุงบ้าง แลมีเงินจีน เงินญวน
มาแต่ลูกค้าทางบกบ้าง มีเงินใช้ใน
พื้นบ้านพื้นเมืองน้อย เข้าบ้านเจ้า
เมืองอยากให้แร่เงินเกิดในแผ่นดิน
อันเป็นของบ้านเมืองนั่นเอง แดงคน
ให้ออกที่ขยวสืบเสาะ หาบ่อแร่
ที่ตกลงเป็นเงิน ได้ก็แต่เนื้อปลาต ฤ
มาบ้าง สำคัญว่าเป็นเงินแล้ว ทำ
พดด้วงประทับตราใช้สอยกันก็มี
บ้าง แต่ครั้งนานเข้าแล้วก็ดำไป
เงิน ตราของเก่าที่ทำด้วยแร่
ทุกวันนี้ยังมีหาได้อยู่บ้าง พวกแปร
ธาตุเรียกว่า เงินดำคือเงินที่มีเนื้อ
ละเอียดกว่าเงินปกติ แต่สีดำคล้าย
ทองสัมฤทธิ์ เงินลาวอีกอย่างหนึ่ง
เรียกว่า "เงินชาเกรียน" นั้น น้ำ
เนื้อเงิน คือกว่าเนื้อเงินที่ใช้อยู่
โดยปกติ เนื้อละเอียดดีแลสีขาว
เงินพวกนั้นประมาณการดู เห็นจะ
คัดออกจากทองคำเนื้อต่ำ ฤอย่าง
หนึ่งจะทำแต่เงินนุ่น มาจากเมือง
จีนทางบก ก็เพราะในเมืองเชียงแสน
ใช้เงินเนื้อสูงกว่าเงินหรือเงินตรา
ในทุกวันนี้ก็ดี แลเพราะมีเงินใช้ใน
บ้านในเมือง เหมือนบ้านเมืองที่มี
เบี้ยน้อยก็ใช้เบี้ยร้อยสองร้อยต่อ
เฟื้องบางแห่งบางกรวามันใด ใน

เมืองเชียงแสนแต่ก่อนมีเงินใช้น้อย
มีทองคำมากทองจึงราคาถูกลง ทองคำ
ที่เนื้อต่ำ ซื้อขายกันหนักบาทหนึ่ง
เป็นเงิน ๔ บาท จึงเรียกว่าเนื้อ ๔
ที่เนื้อสูงขึ้นไปกว่านั้น ทองคำหนัก
บาทหนึ่งเป็นราคาเงิน ๕ บาท เรียก
ว่าเนื้อห้า ทองคำหนักบาทหนึ่งเป็น
ราคา ๖ บาทเรียกว่า เนื้อหก ทองคำ
หนักหนึ่งบาทเป็นราคา ๗ บาท
เรียกว่าทองเนื้อเจ็ด ทองคำบาท
หนึ่งเป็นราคา ๘ บาท เรียกว่า
ทองเนื้อแปด ทองคำหนักบาทหนึ่ง
เป็นราคาเงิน ๘ บาท ๒ สลึง เรียก
ว่า แปดสองขา ฤอีกคำหนึ่ง
เรียกว่า "เนื้อแปดเศษสอง" ตาม
การที่ราษฎรซื้อขายกันในเวลานั้น
ทองคำเนื้อสูงสูงอย่างเอก เช่น
ทองบางตะพานขายกันหนักบาท
หนึ่งเป็นราคาเงิน ๘ บาท เรียกว่า
นพคุณแก่น้ำ ก็ที่ว่าสองขาสวมขา
กี้ดี ที่ว่าเศษสองเศษสามกี้ดี โดย
ละเอียดนั้น ก็ว่า เศษสลึงแต่หน้า
ขึ้นนั้นขึ้นไป

ทองผสมสีเหลือง ๆ ให้ดิน
ไม่ขึ้นทุกวันนี้ เรียกกันว่าทองเนื้อริน
แต่ก่อนลาวเรียกว่าเนื้อสองเพราะ
กัน ๒ บาท ทองเนื้อรินอย่าง
หรือทองสีดอกบวบ ซึ่งในเวลานั้น
ขายกันหนักราคาต่อหนัก ลาวเรียก
ว่าทองเนื้อหนึ่ง แต่โบราณได้ยินว่า
บ้างอยู่ ก็ประมาณซื้อเนื้อทอง
เหล่านี้ทั้งปวง เดิมเป็นธรรมเนียม
ของลาวชาวเชียงแสน แลใช้เป็น
โวหารในการเทียบน้ำหนักทอง

ครั้งสืบมาบ้านเมืองถึงทะเล
เงินก็มีมากขึ้น ราคาทองก็แพงขึ้น
ไปถึง ๒ เท่าพิกัดนั้น คือ บางที
ทองคำเนื้อนพคุณบางตะพานราคา
ถึง ๒๐ บาทถึง ๑๕ บาทก็ถึง ทองคำ

เนื้อแปดสามัญ ที่เรียกว่า เนื้อ-แปด ตลาดราคาถึง ๑๘ หนัก ๑๗ หนักกึ่ง คนโบราณว่ากันอีกคำหนึ่ง ว่าเข้า (ข้าว) กับทองได้ราคากัน เมื่อไรเข้าถูกทองแพง เมื่อไรเข้าแพงทองถูก ซึ่งว่าดังนี้ก็จริงอยู่บ้าง ในเวลาเมื่อในกรุงมีธรรมเนียมปิดเข้าไม่ให้มีผู้ออกไปค้าขายนานาประเทศเป็นนิตย์ เมื่อนั้นชาวนาเมื่อทำนาได้ข้าวมาก จะขายราคาแพง ก็ขายไม่มีใครได้ จะเก็บไว้ก็กลัวว่า จะผุเสียหาย ต้องขายไปในราคาต่ำ ๆ เพียงเกวียนละ ๕ บาท ๔ บาท ๓ บาท ถึงกระนั้นก็ไม่ใครมีผู้ซื้อ ต้องเอาข้าวออกแลกของต่าง ๆ บรรดาที่จะใช้จะกิน เมื่อขายดังนี้ ก็ไม่มีใครได้ทรัพย์สิ้นมากเป็นกำไร สมกับแรงเหนื่อย ที่ชาวนาอุกกลัวจะถดเสียค่านาเปล่า เวณนาเสีย นาน่าฝนฟางลอยก็ทิ้งไม่ทำ ชาวนาที่ทำอยู่ก็คอยจ้องมองหาเวลาที่จะกดราคาข้าวให้สูงขึ้น เมื่อเวลาคนดินกันซื้อก็เมื่อใดฝนแล้งสักเดือนหนึ่ง ครึ่งเดือน ฤกษ์ศึกเสื่อเหนือได้อะไร มา คนที่มีครอบครัวบุตรภรรยา ทาสชายหญิงมาก ก็เกิดความสลดใจกลัวข้าวจะแพง ดันกันเที่ยวซื้อข้าวมาไว้ ดันอย่างนั้นหลายสิบ แห่งเข้าด้วยกัน ราคาข้าวก็แพงขึ้น ในสองวันสามวัน ก็เพราะนามีน้อย ข้าวก็น้อย เมื่อดันกันซื้อมากเอาไป กักเสีย ข้าวก็ไม่พอประสงค์ของคน ที่ดันนั้น ต้องขอซื้อขอปันกันอยู่ ที่มีข้าวมากอยากได้กำไร ก็ยิ่งกดราคาให้สูงขึ้นไป จนเงินของคน บางจำพวกใช้ราคาข้าวไม่มี ต้องเอาทองออกมาใช้แทนราคาข้าว ฝ่ายผู้จะรับเอาทองไว้ก็เกลียดเลียด ให้ลดราคาทองต่ำลงไป ด้วยเหตุนี้

เมื่อไรข้าวแพงราคาทองจึงต่ำลงมาก็เพราะดันความที่ปีหลังฝนน้อย น้ำน้อยก็ดี ฝนมากน้ำมากเกินไปก็ดี ครั้นระดูทำนาปีใหม่ ชาวนาเห็นว่า ข้าวแพงอยากขายข้าวให้มีกำไร ดันกัน ทำนาหามากทุกแห่งทุกตำบล คนที่ทิ้งนาไปหากินอย่างอื่น แล้วก็กลับไปทำนา ฝ่ายผู้เก็บข้าวไว้กินประมาณ เห็นว่าปีใหม่ข้าวใหม่จะมีมาก ข้าวที่ดันกันซื้อไว้แพง จะเก็บไว้กลัวจะผุเสียหาย ๆ ๆ จะขายก็ต่อเมื่อใหม่มีมา มากก็กลัวว่าราคาจะตกลงหนัก จะขาดทุนมากไป ก็รีบร้อนเร่งขายข้าวของตัวที่เก็บไว้โดยเร็ว ผู้ขายขาดทุนแต่น้อย ด้วยเห็นว่าดีกว่าจะขาย เมื่อเวลาข้าวใหม่มี ราคาจะตกมากนั้น ก็เมื่อขายขาดทุน ไปดังนี้แล้ว ก็กลับไปหากำไรในทอง ซึ่งตัวได้เอาข้าวแลกไว้ ๆ ๆ หาเงินซื้อไว้ด้วยราคาต่ำ ๆ ดังว่าแล้วนั้นก็พากันกดราคาทองให้สูงขึ้นไป ก็ทองมันเป็นของเก็บเอาไว้ไม่ผุเสีย เมื่อราคายังต่ำอยู่ไม่ขาย เมื่อราคาทองกลับสูงขึ้นไปจึงขาย ก็ด้วยเหตุนี้ เมื่อไรราคาข้าวถูก ทองจึงแพง คำที่ว่ามาก่อนนั้น ก็ชอบด้วยเหตุบ้างโดยจริง แต่บัดนี้ เพราะเปิดข้าวให้นานาประเทศขนข้าวไปจำหน่าย เมืองอื่นไม่ห้าม ก็มีผู้ทำนามาก เต็มที่เสนา เกิดขึ้นใหม่ ๆ ทุกปี เมล็ดข้าวปีในบ้านในเมืองล้นเหลือ เพื่อฟาย คนต่างประเทศเอาเรือมาบรรทุกข้าวไปขายเมืองอื่นมากมาย หลายลำ ปีหนึ่งเอาข้าวไปขายหลายหมื่นเกวียน ราษฎรกดราคาข้าวให้แพงอยู่เป็นนิตย์ ด้วยคิดจะขายเอาเงินให้มาก ฝ่ายลูกค้านานาประเทศเมื่อเห็นข้าวในกรุงเทพฯ

ราคาแพงเพียงพอจะซื้อเอาไปขาย มีกำไรได้ ก็เอาเงินมาบ้างเอาทองมาบ้าง แต่เมืองอื่นมาซื้อข้าวไปก็เงินทองเมื่อเข้ามาในบ้านในเมืองก็ไม่หมดไม่สูญไป เหมือนดังข้าวที่คนกินเสีย เงินทองในพื้นที่บ้านพื้นเมืองก็มากขึ้นทุกปี แต่เปิดเข้ามาเปิดปีนี้ เงินเมืองอื่นก็เข้ามากรุงเทพฯ นี้หลายหมื่นชั่ง ทองคำเข้ามาในกรุงเทพฯ นี้หลายสิบหมื่น เพราะฉะนั้นถึงข้าวมีมากก็คงราคาแพงอยู่ คือ เกวียนละ ๕ ตำลึง ๕ ตำลึงเสมอไป เหมือนกับของสิ่งอื่น ๆ ราษฎรขายอยู่ดูถูก ๆ ราคา ก็แพงขึ้นหมดทุกอย่าง เพราะเงินทองมีเข้ามามากมาย เมื่อเป็นดังนี้ การก็เป็นอสังหารยอยู่อย่างหนึ่ง กาลล่วงมาถึง ๘ ปี ๑๐ ปี โดยปีใดปรากฏว่าฝนน้อย น้ำป่าก็มาช่วยนาไม่ให้เสีย เหมือนอย่างปีมะแม ออกศกปีระกาตรีศก ปีจอจัตวาศกนั้น แลในปีกุนเบญจศกนี้ ตั้งแต่เดือน ๕ เดือน ๖ มาจนสิ้นเดือน ๑๐ ดูฝนตกชุกมากนัก เป็นที่น่ากลัวว่าจะเป็นน้ำใหญ่ท่วมข้าวเสียหาย แต่เมื่อสืบไปในเมืองฝ่ายเหนือ ก็ได้ความว่า น้ำในปีนี้น้อยกว่าน้ำในปีหลังอีก ดันข้าวทุกแห่งทุกตำบลเป็นชุ่มชื้นอยู่ด้วยน้ำฝน ข้าวก็คงจะได้ไม่เสียหายทุกแห่ง ก็เมื่อการเป็นดังนี้อยู่ จะว่าอย่างเก่าว่า เมื่อไรข้าวถูกของแพง เมื่อไรข้าวแพงของถูก เห็นจะหาชอบไม่ แล้วก็ข้าวเปิดเสียแก่กันนานาประเทศ แล้วราษฎรทำนาอยู่เต็มมือเสมอ ผู้ที่ไม่ได้ทำนาก็ไม่ดันกันซื้อข้าวอย่างแต่ก่อนมานานแล้วมิใช่ฤฯ เพราะฉะนั้นจะถือว่าไม่ว่า เมื่อใดข้าวต่างประเทศเอาทองเข้ามาใช้ เป็น

ราคาสินค้าในกรุงเทพฯ มาก เมื่อนั้นราคาทองก็จะตก เมื่อใดลูกค้าต่างชาติ ต่างประเทศ เอาเงินเข้าซื้อสินค้าในกรุงเทพฯ มาก เมื่อนั้นราคาทองก็จะกลับขึ้นไปก็แต่ทองนั้น มีแต่ทองคำมโหฬารจะซื้อขายกันก็ยาก ผู้จะซื้อมักจะกดราคาให้ต่ำมิใครจะซื้อทองมาเหลือเฟืออยู่ มาก จึงได้คิดทำเป็นทองแปมีตราประจำราคาสินค้า ที่ซื้อขายกันได้เหมือนกับเงิน เป็นผู้จะเอาไปทางไกล ใส่พกไปเล็กน้อยก็ได้ราคาหลายดั่งหลายซ่ง ไม่หนักปานักพกหนักหายหนักเรือ เหมือนอย่างพาเอาเงินไป ฤจะเก็บไว้ในหีบในที่น้อย ๆ ไว้ข้างที่หลับที่นอน ก็ จะเก็บไว้ได้มาก ๆ ย่าง ๆ บัดนี้ซึ่งตั้งราคา ๑๘ หนักไปนั้นเพราะเป็นทองมีตรา เมื่อผู้ใดได้ไปซื้อไปเมื่อไม่พอใจเอาไว้เห็นไปว่าเสียเปรียบ จะใคร่ได้เงิน ก็จะเอามาคืนขึ้น รับเงินไปจากพระคลังหลวงตามราคา ๑๘ หนักนั้นเกิด ถ้าทองไม่ถูกเจาะถูกตัดยับเสีย ถึงลายจะเลื่อนลบสึกหรอไปบ้าง ถ้ายังสังเกตได้ว่ายังเป็นตราเดิมแท้ มิใช่ของปลอมแล้ว ชาวพระคลังก็จะรับใช้ราคา ๘ บาท ๔ บาท ๑๐ สลึงตามเดิมนั้นให้ ก็เพราะในหลวงรับจะใช้ราคาเท่านี้ยังยืนไม่ลดหย่อนดั่งนี้แล้ว ผู้ที่ไปไม่ควรรังเกียจ ควรรับใช้ตามพิกัตประกาศมา เหมือนกับเงินตราพดด้วงบาท กึ่งบาทแลสลึงเฟื้องก็ดี เงินเหรียญ กึ่งดั่งเงินเหรียญบาท กึ่งบาทแลสลึง แลเฟื้องก็ดี เบี้ยอัฐ เบี้ยโสฬสก็ดี เงินเหรียญของมาแต่เมืองนอก ซึ่งคิดกันตามประกาศไว้ใช้ ๓ เหรียญ ๕ บาท แลเงิน

รูเปียที่เขมมลาญ ฤชาวปักยได้เรียกว่ายาไป ราคาแปละ ๓ สลึงนั่นก็ดี เมื่อมีตราเป็นที่สังเกตแล้ว ราษฎรก็ใช้กันง่าย ๆ ไม่เลือกน้ำเงิน ไม่เลือกน้ำหนัก แลไม่คิดราคาตีบวกเลขทองแดงนั้นเลย ใช้ขึ้นตามพิกัตประกาศแต่ก่อนเงินใดทองแปมีตรา ๓ ขนาดนี้ ก็ให้ใช้ตามพิกัตแปใหญ่แปละ ๘ บาท แปน้อยแปละ ๑๐ สลึง เหมือนกันดั่งนั้นเกิด แต่ถ้าผู้มีเนื้อทองค่าเปล่าจะให้มาทำแป ๓ อย่างนั้นให้ จะต้องหักค่าถ่าน ค่าสูญเพลิงตาม แต่เจ้าพนักงานจะคิดให้ตามสมควรแก่งาน ถ้าจะเอาทองเปล่าฤทองรูปพรรณมาแลกเอาทองแป จะคิดหนักค่อนหนักไม่ได้ ต่อให้ขายราคาทองค่าแลทองรูปพรรณที่เอามานั้นตกลงว่าเป็นราคาเท่าใดตามราษฎรซื้อขายกันนั้นแล้ว จึงจะคิดราคาทองแปตามพิกัตนี้ ใช้ราคาทองคำเปล่าแลรูปพรรณนั้นให้เพราะต้องเสียแรงแลเสียถ่านเสียฟันแลสูญเพลิงไป ทองแปมีตราที่ไปเจาะไปตัด ทำยับยับเสียแล้ว ราคาก็ตกเหมือนกันกับราคาทองคำเปล่าที่ราษฎรซื้อขายกัน ขึ้น ๆ ลง ๆ ตามเวลานั้น แต่ราคาทองแปนั้นเมื่อมีเอาทองแปมีตราเป็นสำคัญอยู่นั้น มาขึ้นเอาเงินฤมาส่งแทนภาณียากรเงินพินัยใด ๆ ก็ดี คงจะคิดราคาพิกัต ๒ ตำลึงและตำลึง ๑ แล ๑๐ สลึงนั้นยังยืนเสมออยู่ถึงทองคำที่ราษฎรซื้อขายกัน ราคาจะต่ำลงก็ดี จะสูงขึ้นกว่า ๑๘ หนักก็ดี ก็จะไม่ยกย้ายราคาเลย ก็จะใช้ให้หักให้ตามราคานี้ เมื่อราษฎรรับทองแปทั้ง ๓ ขนาดนี้ ใช้ได้ทั่วกัน

มาก ๆ แล้ว ในหลวงก็สั่งตามหัวเมืองนั้น ๆ ว่า ถ้ามีผู้อาทองแปทั้ง ๓ จำพวกนี้ ไปขอขึ้นก็ให้กรมการคอยรับตามหัวเมืองนั้นทุก ๆ เมืองไป

ทองแป ๓ ขนาดนี้ ถ้าจะเรียกชื่อว่า แปทองใหญ่ แปทองกลาง แปทองเล็ก ก็จัดหนักไปแลเมื่อจะใส่เข้ากับกำนันับว่า ๓ แป ทองใหญ่ ๔ แป ทองกลาง ๕ แป ทองเล็กก็พึงยกไป อนึ่งแปทองใหญ่ แปทองกลาง แปทองเล็กของเมื่อไร ถ้าจะเอาซื้ออังกฤษมาเรียก ขนาดใหญ่ว่าทองปอนด์ ขนาดกลางว่า ฮาฟปอนด์ ลักษณะก็ไม่เหมือนกันแท้ เป็นแต่ราคาเท่ากัน ด้วยทองปอนด์แลฮาฟปอนด์ของอังกฤษนั้น เป็นทองขวางลิ่มเข้าทองแดงคิด ๑๖ หนักตามทองขวางลิ่มนั้น ก็เมื่อคัดทองแดงออกคงแต่ทอง ก็เป็นราคา ๑๘ หนักกว่าไปหน่อยหนึ่ง เพราะฉะนั้นถ้าจะเรียกว่าทองปอนด์ทองฮาฟปอนด์ตามอังกฤษ ก็จะเป็นไปกับทองที่ไม่เหมือนกัน ถ้าจะเรียกอย่างนั้นให้ได้ ก็จะต้องเอาค่าไทยใส่เข้าว่าทองปอนด์ไทย ฮาฟปอนด์ไทย จึงจะเข้าใจกันถนัด ทองขนาดเล็กนั้นเล่าเพราะค่าตามตำลึงเงินจะเรียกว่าทองเดส์ ฤทองเน็ยะก็ได้ แต่ข้างหนึ่งเป็นซื้ออังกฤษ ข้างหนึ่งเป็นซื้อจีน จะเรียกของที่ทำขึ้นในเมืองก็ไม่ชอบกล ก็เหมือนแปตีบวกใหญ่ย่อยซึ่งใช้แทนเบี้ยร้อย เบี้ยห้าสิบนั้น ครั้นจะเรียกเบี้ยร้อย เบี้ยห้าสิบ เมื่อใส่เข้ากับนับก็ขัดหูฟังยากไป เหมือนจะว่าร้อยร้อย สองร้อย ร้อยห้าสิบห้าสิบ ร้อยห้าสิบสองร้อยห้าสิบ ก็ฟังยากไม่รู้ว่าเป็น

ค่าอะไรเป็นค่านับ ค่าอะไรเป็นซื้อเบีย เพราะฉะนั้นจึงได้ใช้ชื่อเป็นคำศัพท์ สูง ว่าอัฐ ว่าโสฬส คำนั้นเดี๋ยวนี้ ใช้คล่องแล้วทั้งบ้านทั้งเมืองฉันใด ถ้าจะเรียกชื่อทอง ๓ ขนาดนี้ จะเรียกให้เข้าศัพท์ เข้าสูง อย่างอัฐ อย่างโสฬสก็ได้ ให้เรียกทองขนาดใหญ่ว่า ทศ แปลว่า ๑๐ แปะเป็นเงิน ชั่งหนึ่ง ขนาดกลางเรียกว่าพิศ แปลว่า ๒๐ แปะ เป็นเงินชั่งหนึ่ง ขนาดน้อยเรียกว่า พัดดิงส์ แปลว่า ๓๒ แปะเป็นเงินชั่งหนึ่ง อีกอย่าง

หนึ่งแปทองขนาดใหญ่ให้เรียกว่า ทุกกั้งส์ แปลว่า ๒ คำลึง ขนาดกลางให้เรียกว่า เอกกั้งส์ แปลว่า คำลึงเดียว ขนาดน้อยให้เรียกว่า จินกั้งส์ แปลว่า คำลึงจิน ตามแต่ จะชอบใจเถิด แต่เห็นว่อย่างก่อน นั้นเป็นดี ด้วยคล้ายกับชื่อ อัฐ ชื่อ โสฬส ซึ่งบอก ๘ แปะ ๑๖ แปะแต่ เพียง ในทองนี้ให้เรียกว่า ทองทศ ทองพิศ ทองพัดดิงส์ ซึ่งแบ่งเป็น ๑๐ แปะ ๒๐ แปะ ๓๒ แปะว่ากาชั่งหนึ่ง นั้น เทอญ

ผู้อ่าน ได้ความรู้รับทราบ ความเป็รมาแห่งเงินตราหรือเหรียญ กษาปณ์ไทยทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะเหรียญกษาปณ์ทองคำ ว่า เคยมีมาแล้วในอดีต ยิ่งกว่านั้น ท่านจะได้รับทราบชื่อทองคำ ใน ชื่อต่าง ๆ กันว่าเป็นมาอย่างไร คำพูดและตัวหนังสือในสมัย ๑๐๐ กว่าปีมาแล้วท่านเขียนและพูดกัน อย่างไร และในพิพิธภัณฑ์สถานสถาบัน เมื่อเปิดแล้ว ท่านจะได้ศึกษาเงิน ตรา และเหรียญกษาปณ์ทั่วโลก ซึ่งจะได้ศึกษากันต่อไป □

เมื่อญี่ปุ่นบุกสงขลา ● ต่อจากหน้า ๑๐

ผู้กองจึงสั่งยิง พวกเราก็งพร้อมกัน ทหารญี่ปุ่นหมอบลง และยิงโต้ตอบ กันประมาณ ๒๐ นาที ตำรวจ บางพวกอยู่ข้างป้อมก็ยิงข้ามหัว พวกเราออกมา แต่พวกนั้นจะมี กำลังเท่าไรไม่ทราบ พอตีได้ยี่สิบ เสียงดังขึ้น จึงทราบภายหลังว่า เป็นเสียงปืนครกหรือเครื่องยิง ระเบิดถูกกองกำกับการพังไปแถบ หนึ่ง และได้ยินเสียงปืนกลทางด้านหน้าโรงพัก แล้ว ร.ต.ท.สวัสดิ์ ฉิน ตะกั่วทุ่ง มาบอกว่าเวลานี้ ญี่ปุ่นจับหลวงสุรพลฯ รองผู้การ กับหลวงโชติสุนทรสิงห์ สมุหบัญชี เอาไว้ รองผู้การบอกให้พวกเรา ไปสมทบทหารที่สวนตุนหรือที่ คอหงส์ ข้าพเจ้ากับพวกรวม ๗ คน เรียกเรือชาวประมงมาให้รับข้าม ฟากไปขึ้นที่บ้านแหลมสน (คนละ ผึ่งกับปาสน) แล้วเดินต่อไปถึง บ้านท่าเสาพบราษฎรหลายคน ถือดาบบ้าง หอกและมีดพร้าบ้าง

เขาพูดว่าจะไปรบกับญี่ปุ่น ทำให้ ข้าพเจ้าซึ่งมีอาวุธปืนรู้สึกละอายใจ ที่ต้องถอยมา แล้วชี้แจงว่าพวก ญี่ปุ่นมากมายนัก ต่อสู้ด้วยมีด พร้าไม่ได้ผล ข้าพเจ้าและพวก ขอให้ราษฎรแถวนั้นเอาเรือไปส่งที่ ปากบางรัฐภูมิ อำเภอรัตตภูมิ แล้ว เดินต่อไปถึงสถานี (รถไฟ) กวน-เนียงเพื่อโดยสารรถไฟมาลงหาด-ใหญ่และสมทบกับกำลังทหารค่าย กองหลังต่อไป แต่พบ ร.ต.ท.ประพิศ ผู้บังคับหมวดสถานีตำรวจ อำเภอรัตตภูมิ ณ ที่สถานีรถไฟ ประมาณ เที่ยงวัน ผู้หมวดบอกว่ารัฐบาล ยอมให้ญี่ปุ่นผ่านแล้ว

ในการต่อสู้กับญี่ปุ่น ฝ่ายเรา ไม่มีใครบาดเจ็บล้มตาย ข้าพเจ้า ได้รับเหรียญสมรภูมิและต่อมา ได้เลื่อนยศเป็น ส.ค.อ. แล้วลา ออกจากราชการ

พลฯ อวิธ นพพานิช
ข้าพเจ้าเกิดที่สงขลา ตั้ง

บ้านเรือนอยู่ที่ถนนรวมัญ เข้ารับ การคัดเลือกทหารในเดือนเมษายน ๒๔๘๔ ข้าพเจ้าสมัครเข้ารับราชการ และได้สังกัดกองพันทหารราบที่ ๔๑ กองร้อย ๒ ได้เป็นนายพวก ปืนเล็กยาว (๑ หมู่มีทหาร ๑๒ คน เป็นพวกปืนกลเบา ๔ นอกนั้น เป็นพวกปืนเล็กยาว ข้าพเจ้าเป็น หัวหน้าพวกปืนเล็กยาว) ผู้บังคับ กองร้อยชื่อ ร.อ.ศักดิ์ ชัยณรงค์ ผู้บังคับหมวดของข้าพเจ้าชื่อสนัด แก้วมวงกล เวลานั้นแต่งงานแล้ว มีลูก ๒ คน แต่เมียทิ้งไปก่อน สงครามโดยนำเอาลูกไปด้วย

แม่ข้าพเจ้าเสียชีวิตในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ ตอนบ่ายวันนั้น ข้าพเจ้าลามาทำศพ แต่ญาติพี่น้อง จัดการเผาศพเสียก่อนแล้ว ข้าพเจ้า จึงกลับกรมกองในเย็นวันนั้นเอง รุ่งขึ้นวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๔๘๔

อ่านต่อหน้า 38